

1. Referentie

Referentie	Claus, L., De Mey, W., Merlevede, E., Bosmans, G., Van Leeuwen, K. & Braet, C. (2009). Kindtrainingen. Een volwaardige component van vroege interventieprogramma's voor antisociaal gedrag? <i>Gedragstherapie</i> , 42, pp.49-68.
Taal	Nederlands
ISBN - ISSN	/
Publicatievorm	Tijdschriftartikel

2. Abstract

Gezien de sterke tendens tot stabiliteit van gedragsproblemen is er nood aan vroege interventieprogramma's die het risico op persisterend antisociaal gedrag verkleinen. In een pilotstudy worden de effecten geëvalueerd van een training in sociale vaardigheden voor 4- tot 7-jarigen welke deel uitmaakt van een ecologisch programma voor at risk kinderen. De vorderingen van de kinderen worden via drie effectmaten geëvalueerd en vergeleken met een controlegroep van 'normale kinderen'. De resultaten van deze studie geven enkele vorderingen aan in de trainingsgroep voor wat betreft sociaal-cognitieve kennis maar strenge statistische toetsen leveren weinig significante bevindingen op in het bijzonder voor wat betreft de gedragscomponent van sociale competentie.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Welzijn en gezondheid
Trefwoord(en)	Gedrags- en emotionele problemen, hulpverlening, preventie

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	/
Onderzoeker(s)	Line Claus Medisch Pedagogisch Instituut Steenweg 2 9810 Eke-Nazareth Wim De Mey, Els Merlevede, Guy Bosmans, Karla Van Leeuwen & Caroline Braet Universiteit Gent Vakgroep Ontwikkelings- Persoonlijkeids- en Sociale Psychologie H. Dunantlaan 2 9000 Gent Wim.Demey@ugent.be

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	Dit artikel beschrijft een eerste evaluatie van de kindtraining van het STOP-project. Het STOP-project (Steunpunt en Trainingscentrum Opvoeding project) is een ecologisch interventieprogramma: dit wil zeggen dat er naast de kindtraining ook een oudertraining en een leerkrachtbegeleiding worden voorzien. Het project steunt sterk op de inzichten van het Oregon Social Learning Centre (OSLC, Reid & Eddy, 1997a, 1997b, 2002; Reid, Eddy, Bank & Fetrow, 1994). Het unieke aan STOP is dat de kinderen 10 weken lang gedurende één dag per week naar het centrum komen. Aan de hand van 3 effectmaten wordt nagegaan of de kinderen uit de trainingsgroep vooruitgaan op: (a) toepassing van sociale vaardigheden in hypothetische interactiesituaties met peers; (b) reproduceerbare sociaal-cognitieve kennis; (c) toepassing van sociale vaardigheden in de dagelijkse schoolse omgeving. Het sociaal-cognitief ontwikkelingsniveau van de at risk kinderen voor en na de kindtraining wordt vergeleken met het sociaal-cognitief functioneren van een niet-klinische groep van leeftijdsgenootjes.
Hypothesen	De verwachting is dat het sociaal-cognitief ontwikkelingsniveau van de groep at risk kinderen zal verschillen van deze van de niet-klinische groep voor de training, maar niet meer na de training (hypothese 1), waarbij een significant gunstige evolutie verwacht wordt in de trainingsgroep die ook significant verschilt van de natuurlijke ontwikkeling in de niet-klinische groep (hypothese 2).

6. Methode

Onderzoeksmethode	In eerste instantie zijn scholen aangeschreven met de vraag het STOP-project bekend te maken onder de ouders. Daarnaast gebeurde de bekendmaking ook via Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg, Centra voor Leerlingen Begeleiding en andere sociale diensten, kinderopvangdiensten en de diensten van Kind en Gezin. Er werden simultaan trainingsprogramma's opgezet in twee regio's: Gent en Lokeren. Om praktische en ethische redenen is de controlegroep geen 'passieve' wachtlijstconditie. Nadat twee scholen zich bereid verklaarden tot medewerking aan het controle-onderzoek, werden 13 kinderen at random geselecteerd uit klassen met kinderen tussen 4 en 7 jaar en werden de ouder(s) en de respectieve leerkrachten gevraagd te participeren in twee meetmomenten. De kinderen uit de klinische groep en de controlegroep werden twee maal beoordeeld op sociale vaardigheden aan de hand van de Wally (aantal pro sociale antwoorden, aantal asociale antwoorden, verschillende pro sociale categorieën, verschillende asociale categorieën, percentage pro sociale antwoorden). Het interval tussen de twee metingen bedroeg in beide groepen circa tien weken, c.q. de gemiddelde duur van een volledige kindtraining. Naast de Wally werd bij een willekeurige selectie van 10 trainingskinderen en de 13 controlekinderen de kennisvragenlijst als procesmaat afgenomen om te peilen naar de constructvaliditeit van de training. Deze selectie werd doorgevoerd omwille van de beperkte middelen die beschikbaar waren voor deze pilot study. Verder werden de leerkrachten van deze 10 trainingskinderen en 13 controlekinderen bevraagd met de MESSY. Zowel de kinderen als de leerkrachten kregen in beide condities telkens dezelfde instructies. Alle vragenlijsten werden gescoord door dezelfde beoordelaar, met name de eerste auteur van deze studie. De trainingssessies: In de kindtraining wordt in 10 wekelijkse sessies sociaal vaardig gedrag uitgelokt en versterkt via volgende leeftijdsadequate methoden: (a) het aanschouwen van toneeltjes en het doen van rollenspellen die de gelegenheid bieden nieuwe vaardigheden te introduceren en in te oefenen; (b) gedragsinoefening aan de hand van groepsactiviteiten (bijvoorbeeld knutselopdrachten of spelletjes) waarbij met de sociale concepten en vaardigheden wordt geoefend; (c) stapsgewijze coaching naar het verwerven van sociale concepten en het stellen van sociaal vaardig gedrag ('shaping'); (d) het toepassen van 'beklijvingstechnieken' (rijmpjes, versjes, slogans, verhaaltjes over hoe kinderen, dingen of dieren omgaan met hun gevoelens en sociale problemen oplossen); (e) het geven van huiswerkopdrachten.
Onderzochte groep	De klinische groep omvat 24 kinderen (de trainingsgroep). Inclusiecriteria voor deelname aan deze training waren: (a) tussen de 4 en de 7 jaar oud, (b) een klinische score voor

	externaliserende klachten, zoals gemeten met de CBCL (Achenbach & Edelbrock, 1991) en / of de Teacher Report Form (TRF, Achenbach & Rescorla, 2001). Exclusiecriteria waren: (a) ouders die weigeren mee te werken, (b) wanneer het kind een andere gelijktijdige behandeling onderging, (c) medicatiegebruik voor gedragsstoornissen (met uitzondering van ADHD). De gemiddelde leeftijd van de trainingskinderen bedraagt 5.83 jaar (SD = 0.99) en 75 % van de kinderen uit de klinische groep zijn jongens. Er werden verder 13 controlesubjecten at random geselecteerd uit 13 klassen waar geen STOP-aanpak liep. Inclusiecriteria waren: (a) tussen de vier en de zeven jaar oud zijn. Exclusiecriteria waren: (a) ouders die weigeren mee te werken, (b) wanneer het kind een behandeling onderging of (c) medicatiegebruik voor gedragsstoornissen. De gemiddelde leeftijd bedraagt 5.19 jaar (SD = 0.38) en 38.5 % van de controlekinderen zijn jongens. Om eventuele significante demografische verschillen tussen beide groepen na te gaan werd een chikwadraat-toets voor de categoriale variabelen geslacht en onderwijstype uitgevoerd. Er was geen significant verschil voor de variabele onderwijstype. Er was wel een significant verschil voor de variabele geslacht, $\chi^2(1, N= 37) = 4.79, p < .05$.
Bereik	Regionaal: Gent & Lokeren

7. Resultaten

	De analyses suggereren weinig statistische verschillen maar wel een aantal klinisch interessante bevindingen. Na een kindtraining (gespreid over 10 weken) is het verschil in sociaal functioneren tussen een at random geselecteerde controlegroep van 'gewone kinderen' en een trainingsgroep verdwenen voor wat betreft prosociale antwoordcategorieën. Er worden ook verbeteringen geobserveerd op het vlak van sociale kennis bij de trainingsgroep, maar de leerkrachten rapporteren geen opvallende gedragsveranderingen voor de trainingsgroep. Zoals verwacht scoorden de trainingskinderen bij de aanvang van de kindtraining significant lager dan de controlekinderen op alle sociale vaardigheden, zoals gemeten bij het kind met de Wally. Wat betreft de twee variabelen die 'asociale responsen' meten, wordt vastgesteld dat verschillen vervagen maar, verrassend genoeg, is dit vooral door een toegenomen gebruik van deze responsen door de controlekinderen en niet door een wijziging in de trainingsgroep. Op het vlak van de sociale variabelen vervagen de verschillen eveneens maar, voor twee van de drie variabelen blijven de verschillen tussen beide groepen bestaan. Met betrekking tot sociale kennis, zoals gemeten bij het kind met de kennisvragenlijst, bleken er bij de premetering geen significante verschillen te zijn in sociale kennis tussen de trainingskinderen en de controlekinderen, wat het moeilijk maakt verschillen na de training vast te stellen. Dat de training toch tot effecten leidde, bleek uit de postmetering. De trainingskinderen vertoonden, na de kindtraining, op één variabele die peilde naar sociale kennis een significante verbetering terwijl op een andere variabele de geobserveerde voorsprong van de controlekinderen voor emotionele perspectiefneming bij de postmetering vervaagde. Op grond van deze effectmaten kan voorzichtig gesteld worden dat de sociale kennis van de kinderen in beide condities kwantitatieve en kwalitatieve veranderingen onderging die verschijnen onder de vorm van een groter en / of gevarieerder aanbod van responsstrategieën en een toegenomen begrip van probleemoplossing. Dit sluit aan bij de ontwikkelingstaken van deze leeftijdsgroep (zie oaCrick & Dodge, 1994; Dodge, 1986). Meer specifiek, bij de controlekinderen werd een groter aantal asociale én prosociale responsen gevonden zonder dat er wijzigingen optraden in de gevarieerdheid ervan. In de trainingsgroep - die bij premetering al een eerder groot en gevarieerd aantal asociale strategieën vertoonde - werden significante veranderingen vastgesteld op vlak van prosociale responsen, die zowel kwantitatief als kwalitatief waren. De trainingskinderen werden bij de premetering ook lager beoordeeld op sociaal vaardig gedrag door de leerkrachten met de MESSY en dit verschil blijft bij de postmetering. Noch in de trainingsgroep, noch in de controlegroep werden significante wijzigingen geobserveerd wat betreft inadequaat sociaal gedrag, zoals gemeten met de MESSY. De controlekinderen maakten in tegenstelling tot de trainingskinderen wel significante vorderingen wat betreft sociaal vaardig gedrag.
--	---

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

/